

**FRIES
VERZETS
MUSEUM**

**verstopt
in je eigen
huis**

Serie: Verhalen kind in oorlog

Tekst: Meike Jongejan

Onderzoek: Mariska de Boer en Hans Groeneweg

Redactie: Jan van Zijverden

Vormgeving: Richard Bos

© 2020, Fries Verzetsmuseum, Leeuwarden

LUIT VAN KAMPEN

In 1924 opent de familie Van Kampen een fotozaak aan de Tweebaksmarkt in Leeuwarden. 'Foto Vaka' verhuist in 1939 naar Sint Jacobstraat nummer 13. Luit van Kampen woont samen met zijn vader, moeder en vijf broers en zussen boven de winkel. Klanten komen naar 'Foto Vaka' om portretfoto's te laten maken en voor het afdrukken van foto's. Het personeel van de winkel maakt in de omgeving straatfoto's die mensen kunnen kopen.

De familie Van Kampen tijdens de oorlogsjaren.

LUIT VERTELT

In de beginjaren van de bezetting merkte ik bijna niets van de oorlog. Een van mijn klasgenoten verloor in mei 1940 zijn vader. Hij sneuvelde tijdens de inval van het Duitse leger. Voor ons gezin was het geen slechte tijd. Ondanks de bezetting draaide de winkel van mijn vader goed. Duitse soldaten lieten hun fotorolletjes bij ons ontwikkelen en veel Leeuwarders maakten bij ons pasfoto's voor op hun persoonsbewijs.

Oproep voor het maken van pasfoto's voor op het persoonsbewijs.

Ik herinner me nog wel dat het winkelpersoneel niet langer de provincie in trok om foto's te maken. De motorfietsen die ze voor deze tochten gebruikten, stonden werkeloos in een opslagruimte tot ze door Duitse soldaten in beslag werden genomen.

Foto gemaakt door de familie Van Kampen vanuit hun woning.
Achter de Oldehove is een rookwolk te zien (brand vliegbasis).

Tijdens de eerste oorlogsjaren ging ik gewoon naar school. Mijn oudere broer Garmt ging in de fotozaak werken. Ik mocht doorleren en deed de lerarenopleiding. Toen onze school door Duitse soldaten werd gebruikt als slaappleats, moesten we ergens anders in de stad naar school.

Marcherende Duitse soldaten.
(Fotocollectie Van Kampen).

ER KAN NOG WAT AF

STOFBESTRIJDING

Ledig den stofzak geregeld. Bedenk voorts, dat een of tweemaal per week grondig stofzuigen voordeliger is dan iedereen dag vluchtig.

RADIO

Laat de radio alleen aanstaan, indien U werkelijk luistert.

WAT KAN MET 1 KILOWATTUUR (kWh) WORDEN GEDAAN?

Toestellen, die — bij normaal gebruik — weinig invloed hebben op het stroomverbruik

Scheertoestel . . . 400 maal scheren	Elektrische klok 1 maand
Scheerwaterbakje 50 maal scheren	Koffiemoelen 300 keer malen
Eierkoker . . . 30 maal eieren koken	Naaimachine 12 uur

Toestellen, die met overleg dienen te worden gebruikt en op het verbruik waarvan moet worden bezuinigd

Lamp 40 watt (± 40 Dlm) 25 uur	Snelkoker . . . 8 liter water koken
60 watt (± 60 Dlm) 16½ uur	Dompelaar . . . 8 liter water koken
100 watt (± 125 Dlm) 10 uur	Kookplaat 800 W 1½ uur
110 watt (± 150 Dlm) 9½ uur	Kookplaat 1200 W 50 minuten
150 watt (± 200 Dlm) 6½ uur	Fornuis . . . een compl. maaltijd
Stofzuiger 4 tot 5 uur	voor 4 à 5 personen
Vloerboender 3 tot 4 uur	Koelkast (compressor) . . . 24 uur
Strijkijzer 2 tot 2½ uur	Koelkast (absorptie) 8 uur
Wasmachine . . . 80 kg wasgoed	Radio 10 tot 20 uur
Heetwaterreservoir 10 l water 85 gr.	

Toestellen, waarvan het gebruik sterk dient te worden beperkt

Wafelbakijzer 1½ uur	Aquariumverwarmer . . . 24 uur
Warmplaat 4 uur	Pianoverwarmer 10 uur
Verswarmingskussen 30 uur	Broodrooster 2 uur
Bedruik 17 maal heet maken	Ventilator 30 uur
Straalkachel 1 uur	Gramfoonmotor 30 uur
Voetenstoof 20 uur	Haardroogapparaat . . . 2 uur
Theelichtje 20 uur	Friserangverwarmer . . . 4 uur

Bovenstaande cijfers zijn gemiddelden voor de meest gangbare toestellen.

Op vijfzet alle huishoudelijke elektrische toestellen staat vermeld, hoe groot het elektriciteitsverbruik per uur is, uitgedrukt in watt of kilowatt. Staat nu bijv. op een stofzuiger vermeld „200 W“ (watt), dan kan dit toestel dus — door 1 kilowattuur gelijk te aan 1000 wattuuren — 5 uren (1000 gedeeld door 200) worden gebruikt, alvorens 1 kilowattuur is verbruikt.

K. 1278 Jan '43

Er kan nog wat af

Hoe te bezuinigen op Uw Stroomverbruik

Burgers werden opgeroepen om zuinig te zijn met stroom.

Omdat een fotozaak niet zonder elektriciteit kan, hadden we thuis altijd stroom. Mijn vader had een radio verstopt en we luisterden stiekem naar de Engelse radio. Wanneer er nieuws was, gaven wij dat de volgende dag door aan onze melkboer. Hij zorgde er wel voor dat het nieuws snel doorverteld werd.

Bij niet voldoen aan deze oproep kan, ingevolge de verordening no. 42/1941 van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche Gebied,

Toen ik net 18 jaar was, werd ik samen met mijn broer opgeroepen om graafwerk te doen voor het Duitse leger in Drenthe. Mijn vader wilde niet dat we gingen, dus verstopten we ons bij vrienden. Toen we daar niet konden blijven, gaven we ons toch maar aan om in Drenthe te werken.

Dienst
Departement van
Sociale Zaken
Rijksarbeidsbureau

Bij niet voldoen aan deze oproep kan, ingevolge de verordening no. 42/1941 van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche Gebied, tot dienstverplichting worden overgegaan.

u hms

No. 1290
De Directeur van het
Gewestelijk Arbeidsbureau
Leeuwarden

162
W.I.N.-LOTERIJ 1942
W.I.N. 1083
LEEUWARDEN
22 III 1942
Aan
naam: *V. Kampen*
13-6-25
voornamen *Garmt Hendrik*
30 te *St. Jacobsmaat 13*
Leeuwarden
K 1613

Oproep arbeidsinzet op naam van Garmt Hendrik van Kampen.

Nº 65414 ✓ 900

Organisation Todt

Einsatzgruppe Hansa

Einsatz Holland

Bauleitung

Vor- u. Zuname:

Geburtsdatum:

Wohnort:

Woche vom bis

Tag	gear- beitet	Zahlg.	Verpflegung	
			Warm	Kalt
So				
Mo				
Die				
Mi				
Do				
Fr				
Sa				

K 642

Document
arbeidsinset.

We vertrokken in oktober 1944. Samen met anderen groeven we tankgrachten. Deze versperringen moesten de geallieerde tanks tegenhouden. Het werk was zwaar en we werden slecht behandeld.

Uiteindelijk konden we met heel veel geluk ontsnappen.
Het lukte ons om ongezien terug te komen in Leeuwarden.
Dit keer doken we onder in ons eigen huis.

Beschrijving woonsituatie
door Garnt van Kampen.

Noodkachel 'rus'.

St, Jacobsstraat 13
Leven in een kleine kamer, boven.
Genoeg tijd voor de jongens om zich (Werkplaats)
bij een razzia te verstoppen.
Een (illegaal afgetapt) lichtpunt.
Verduistende ramen (Met gordijn er over)
Verwamd met "rus" waarop ook werd
gekookt.

Het hele gezin ging op de tweede verdieping wonen, boven de werkplaats van de winkel. De ruimte was klein, dus met weinig brandstof was het snel warm. We konden zien wie er aanbelde. Als de deurbel ging, keek mijn moeder wie het was. Bij gevaar konden mijn broer en ik ons dan snel verstoppen.

Spelen aan tafel.

Tijdens huiszoeking zaten mijn broer en ik onder een luik in de kamer waar mijn vader fotomateriaal bewaarde. In deze kamer brandde alleen een klein rood lichtje. Er is twee keer huiszoeking gedaan, maar ze hebben ons niet gevonden.

De kinderen van de familie Van Kampen vermaken zichzelf met spel en hobby.
(Fotocollectie Van Kampen).

FOTOGRAFIE EN BEZETTING

Tijdens de Tweede Wereldoorlog verzamelt Garmt van Kampen, de oudere broer van Luit, meer dan 400 oorlogsfoto's. Hij gebruikt hiervoor onder andere fotorolletjes die Duitse soldaten in de fotozaak lieten afdrukken. De foto's van Garmt van Kampen zijn een belangrijk onderdeel van de fotocollectie van het Verzetsmuseum.

Persoonsbewijs Garmt van Kampen

WEBSITE

Veel van de foto's zijn te vinden op www.beeldbankwo2.nl.

De fotocollectie van het Fries Verzetsmuseum is gedigitaliseerd. Op onze website kan iedereen deze foto's bekijken. De website geeft toegang tot duizenden foto's over de Tweede Wereldoorlog. www.collectie.friesverzetsmuseum.nl

FRIES VERZETS MUSEUM

Fries Verzetsmuseum, Wilhelminaplein 92, 8911 BS Leeuwarden

T: 058 255 55 00, E: info@friesverzetsmuseum.nl, www.friesverzetsmuseum.nl